

Votaziun federala dal 1. da december 1996

Explicaziuns dal cussegl federal

Objects da la votaziun

Iniziativa cunter l'immigraziun illegala

L'iniziativa dal pievel «cunter l'immigraziun illegala» vul far nunattractiva la procedura d'asil per estras ed esters che tschertgan lavur ed entran illegalmain en noss pajais. Las mesiras proponidas per cumbatter il diever abusiv dal dretg d'asil èn inefficazias, custusas ed antiquadas. Cussegl federal e parlament refusan detschartamain l'iniziativa. Els han prendì ils davos onns mesiras bler pli efficazias cunter il diever abusiv dal dretg d'asil. Questas mesiras han gi l'effect ch'ìl dumber da las dumondas per asil s'èn reducidas per pli che la mesadad.

Explicaziuns pag. 2-9
Text da la votaziun pag. 4

Revisiun da la lescha da lavur

Il dretg da lavur duai vegnir modernisà. Ils temps da lavur vegnan reglads pli flexiblmain en l'interess da l'economia; dunnas ed umens vegnan tractads equalmain concernent la lavur da notg e da dumengias. Sco gulivaziun vegnan las mesiras da protecziun rinforzadas en connex cun la lavur da notg ed en cas da maternitad. Cunter la revisiun esi vegni prendì il referendum.

Explicaziuns pag. 10-15
Text da la votaziun pag. 16-23



Emprim project:

Iniziativa dal pievel «cunter l'immigraziun illegala»

La dumonda da votaziun sa cloma:

**Vulais Vus acceptar l'iniziativa dal pievel «cunter
l'immigraziun illegala»?**

Il cussegl naziunal ha refusà l'iniziativa cun 139 cunter 36 vuschs,
il cussegl dals stadis cun 35 cunter 3 vuschs.

Il pli impurtant en furma concisa

La situaziun sin il sector d'asil...

...L'iniziativa dal pievel «cunter l'immi-graziun illegala» è vegnida lantschada da la partida populara svizra il mars 1992 ed inoltrada l'october 1993 cun 105596 sottascripziuns. Ella è da chapir sco ina reacziun sin la situaziun difficila dals onns 1990 e 1991. Da lez temp ha il dumber dals requirents d'asil cuntan-schi novas cifras maximalas.

...è sa midada radicalmain

La situaziun è dentant sa midada radi-calmain. Cussegl federal e parlament han decretà mesiras efficaciazas cunter il diever abusiv dal dretg d'asil. Il dumber da las dumondas d'asil è consequentamain sa reduci per pli che la mesadad. A medem temp esi stà pussaivel da reducir considerablmain la durada da la procedura d'asil e la gronda part da las dumondas pendentas è vegnida liqui-dada. L'iniziativa è per quests motivs antiquada e na necessaria. Ella na purtass betg ulteriuras meglieraziuns, ma aug-mentass plitost la lavur administrativa, chaschunass proceduras dubiusas e pe-riclitass la reputaziun umanitara da la Svizra.

Tge vul l'iniziativa?

L'iniziativa vul impedir che persunas che tschertgan asil entrian illegalmain en

Svizra e surdovrian il dretg d'asil. Ella pre-vesa las suandantas mesiras:

- Tgi che entra illegalmain en Svizra na duai betg obtegnair asil. Persunas per-sequitadas na vegnan dentant er en l'avegnir betg tramessas enavos.
- Il dretg da recurs dals requirents d'asil duai vegnir limità.
- La confederaziun duai administrar l'en-trada dal gudogn dals requirents d'asil ch'exequeschan ina lavur.

Gronds custs – pitschen effect

A prima vista paran las propostas dals iniziants dad esser attractivas. A vista pli detagliada sa mussi dentant ch'ellas èn cuntradicorias ed inefficazias. Persunas entradas en Svizra illegalmain avessan strusch dischavantatgs ed er las proceduras da recurs na vegnissan betg redu-cidas. Per l'administraziun sfurzada da l'entrada dals requirents d'asil fiss ne-cessaria ina nova e custusa autoritad federala – cun il resultat ch'il stimul da surpigliar ina lavur crudass davent ed ils custs da provediments s'augmentassan.

Ponderaziuns dal cussegl federal e dal parlament

Il cussegl federal ed ina clera majoritad dal parlament refusan l'iniziativa. Ella na contribuescha nagut a la schliaziun dals problems actuals sin il sector d'asil.

Text da la votaziun

Conclus federal davart l'iniziativa dal pievel «cunter l'immigraziun illegala»

dals 22 da mars 1996

L'assemblea federala da la Confederaziun svizra,

sunter avair examinà l'iniziativa dal pievel «cunter l'immigraziun illegala», inoltrada ils 18 d'october 1993,¹⁾

avend preni invista dal messadi dal cussegl federal dals 22 da zercladur 1994,²⁾

concluda:

Art. 1

¹⁾ L'iniziativa dal pievel «cunter l'immigraziun illegala» dals 18 d'october 1993 è valaivla e vegn suttamesa a la votaziun dal pievel e dals chantuns.

²⁾ L'iniziativa dal pievel sa cloma:

I

La constituziun vegn midada sco suonda:

Art. 69^{er} al. 2 lit. d, al. 3 e 4 (nov)

²⁾ ...

d. *Abrogà*

³⁾ La confederaziun conceda conform a la legislaziun asil a persunas ch'èn exponidas en lur patria u en il pajais, nua ch'els han abità il davos, a dischavantatgs serius pervi da lur razza, religiun, naziunalitad, appartegnientscha ad ina tscherta gruppa sociala u pervi da lur opiniuns politicas u han ina tema fundada da vegnir exponidas a tals dischavantatgs.

⁴⁾ Per impedir l'immigraziun illegala ed il diever abusiv dal dretg d'asil valan, cun la resalva dal scumond da vegnir tramess enavos, las disposiziuns suandantas:

- a. La dumonda d'asil d'ina persuna entrada en Svizra illegalmain na vegn betg tractada.
- b. Il requirent d'asil n'ha betg il dretg d'entrar en Svizra durant la durada da la procedura e, sch'el sa chatta gia en Svizra, n'ha el betg il dretg da sa chasar qua libramain.
- c. Il requirent d'asil n'ha betg il dretg d'exequir in'activitad da gudogn durant la durada da la procedura. Uschenavant ch'el obtegna il dretg d'exequir in'activitad da gudogn, è sia entrada suttamesa a l'administraziun da la confederaziun, la quala paja or da quest acquist ils custs da viver dal requirent ed ils ulteriurs custs ch'el chaschuna e consegna ad el in avanzament pir en il cas ch'el obtegna asil u parta per l'exteriur.
- d. La decisiun davart conceder asil cumpeta a la confederaziun. Cun il recurs cunter la decisiun da na entrar en chaussa e da refusar l'asil po il requirent be protestar cunter la violaziun dal dretg federal, cunter ina constataziun arbitraria dals fatgs e cunter la violaziun dal dretg da vegnir tadlà.
- e. Il requirent d'asil, dal qual la dumonda d'asil n'è betg vegnida tractada u vegnida refusada, vegn expulsà da la Svizra. La violaziun dal scumond da vegnir tramess enavos po vegnir examinà cumplissivamain en la procedura da recurs.

II

Las disposiziuns transitorias da la constituziun federala vegnan midadas sco suonda:

Disposiziun transitoria art. 20 (nov)

Las disposiziuns da l'artitel 69^{er} alineas 3 e 4, ch'è vegnì revidì, van en vigur trais mais suenter ch'ellas èn vegnidas acceptadas dal pievel e dals chantuns. Il cussegl federal relascha las disposiziuns executivas necessarias sin via d'ordinaziun, fin ch'ellas vegnan remplazzadas da la legislaziun ordinaria.

Art. 2

L'assemblea federala recumonda al pievel ed als chantuns da refusar l'iniziativa.

¹⁾ FUF 1994 II 1354

²⁾ FUF 1994 III 1486

Tge porta l'iniziativa ?

L'iniziativa porta las suandantas novaziuns:

Artigels da lescha daventan disposiziuns en la constituziun

La lescha d'asil en vigur definescha tgi che vegn reconuschì sco fugitiv. Ella cuntegna er il cumond, tenor il qual fugitivs na pon betg vegnir tramess enavos en in stadi, en il qual els èn periclitads. Ultra da quai determinescha ella ch'i n'exista betg il dretg d'entrar en Svizra durant la durada da la procedura d'asil, da sa chasar qua libramain e d'exequir in'activitad da gudogn. L'iniziativa vul metter quests princips en la constituziun federala.

Nagin asil per persunas entradas illegalmain en Svizra

Per cumbatter l'immigraziun illegala, duain las autoritads betg pli tractar dumondas d'asil da persunas immigradas illegalmain. Uschia duess schizunt en cas d'ina persecuziun politica betg pli vegnir concedì asil, mabain sulet-tamain vegnir examinà, sche motivs legals, umans u pratics pledan cunter in'expulsiun. Sche quai è il cas, sto la dimora en Svizra vegnir permessa er en l'avegnir.

Pussavladads da recurs limitadas

Decisiuns d'asil negativas pon vegnir contestadas cun recurs be en cas da violaziun dal dretg federal, en cas d'ina constataziun arbitraria dals fatgs u sch'il dretg da vegnir tadlà è vegni violà. Tuttina duai vegnir examinà detagliadamain, sch'ils requirents d'asil vegnian exponids en il cas d'ina expulsìun a la persecuziun politica, a torturas u ad in auter tractament inuman.

Administraziun sfurzada dal gudogn da requirents d'asil

Sche requirents d'asil lavuran, duai lur gudogn vegnir administrà da la confederaziun. Ella duai cuvrir ord quest'entrada lur da viver e tuts ils auters custs ch'els han chaschunà. En cas d'ina concessìun d'asil u d'ina expulsìun da la Svizra vegniss in eventual surpli consegnà a la persuna correspondententa.

Arguments dal comité d'iniziativa

Il comité d'iniziativa fa valair ils suandants arguments:

«Sut il pretext dal dretg d'asil immigreschan dapi onns millis da personas illegalmain en noss pajais. Els entran en Svizra e pretendan asil. I sa mussa lur che mo ina pitschna part (en tut be circa 14 pertschient) dals uschenumnads requirents d'asil èn fugitivs per propi. Cun quest diever abusiv dal dretg d'asil vegn il quint federal engrevgià onn per onn cun plirs tschients milliuns francs. Latiers vegnan anc las expensas dals chantuns e da las vischnancas.

Cuntrari a las bleras empermischuns n'han cussegl federal e parlament betg fatg frunt a quest diever abusiv cun ina lescha efficazia. Il cuntrari: Tuttas propostas per far pli rigurusa la lescha d'asil èn vegnidas refusadas en il parlament. Percunter han ils pajais vischinants (Germania, Austria, Svezia, Italia e Frantscha) preni mesiras efficazias per impedir il diever abusiv. Er la revisiun en moviment da la lescha d'asil – la tschintgavla dapi tredesch onns – smanatscha malgrà cleras cuntrapropostas da na meglierar la situaziun, mabain plitost da far ella mendra. Per quest motiv esi uras ch'il pievel dismettia questa situaziun insupportabla e fixeschia cleras directivas en la constituziun.

L'iniziativa dal pievel parta dal princip che noss pajais concedia dimora a fugitivs per propi, ch'el daventia dentant nuninteressant per il diever abusiv dal dretg d'asil. Uschè ditg che l'entrada illegala è senz'auto pussaivla e ch'i sa paja per l'immigrant da far la dumonda d'asil gia per motivs finanzials, na po l'abus dal dretg d'asil betg vegnir cumbatti efficaciamain. Perquai pretenda l'iniziativa:

- **Dumondas d'asil da requirents entrads illegalmain na vegnan betg tractadas.**
Da mintga requirent d'asil dastgan ins spetgar ch'el fetschia diever dals passagis da cunfin uffizials.
- **Tschertgar asil en Svizra na dastga betg pli esser interessant per motivs finanzials.**
L'entrada dals requirents d'asil cun ina permissiun da lavur duai vegnir suttamessa ad ina administraziun dal stadi e star a disposiziun per bunifitgar ils custs d'alloschament ed ils custs da partenza dal pajais.
Cun quest'administraziun da l'entrada tras il stadi na vegn il requirent d'asil betg pli a disponer da meds libers e betg pli pudair trametter daners a chasa. Quai reducescha considerablmain l'attractivada economica da noss pajais.
- **Fugitivs per propi na vegnan betg periclitads tras l'iniziativa.**
Umans persequitads per motivs politics, requirents d'asil ch'èn en lur patria en privel da perder lur vita e l'integritad corporala, duain sco fin uss avair il dretg illimità d'asil en Svizra. Noss pajais cuntinuescha uschia cun sia tradiziun umanitara. Da l'otra vart dentant duai il diever abusiv da noss dretg d'asil vegnir cumbatti rigurusamain.
- **L'iniziativa è confurma als principis dal dretg internaziunal.**
Anc adina garantescha la Svizra che mintga dumonda correcta d'asil, fatga confurm las prescripziuns, vegnia examinada correctamain. L'iniziativa resguarda er las obligaziuns che la Svizra ha d'ademplier vers il dretg internaziunal, particularmain il scumond da trametter enavos il requirent (Non-Refoulement-Prinzip).»

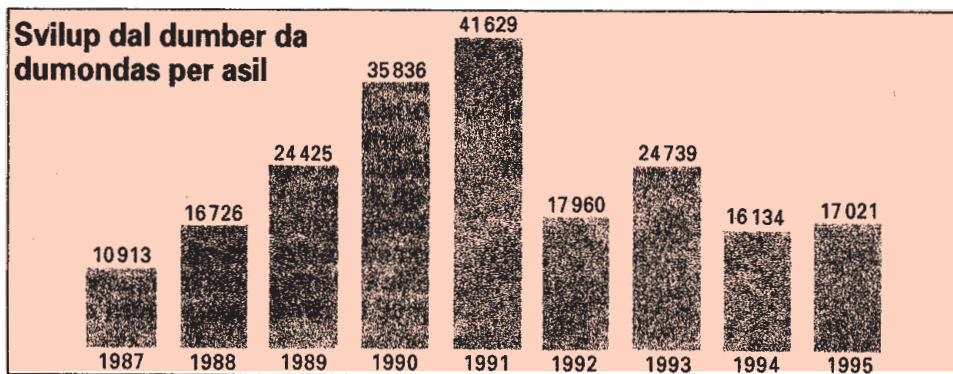
Posiziun dal cussegl federal

Er per il cussegl federal esi in postulat impurtant da cumbatter l'immigraziun illegala e d'impedir il diever abusiv dal dretg d'asil. Be uschia po la Svizra cuntinuar cun sia politica d'asil umanitara. L'iniziativa n'è però betg adattada per schliar ils problems avant maun. Ella tracta secturs, per ils quals il cussegl federal ed il parlament han gia daditg prendi mesiras efficazias. L'iniziativa è però na be nunnecessaria, mabain er custusa e cuntradictoria. Las schliaziuns apparentas sa mussan sco soluziuns fictivas; quai vul dir che l'iniziativa «na funcziuna betg». Il cussegl federal refusa ella surtut per ils motivs suandants:

L'iniziativa è antiquada

Ils onns 1990 e 1991 ha il dumber da las dumondas per asil cuntanschì cifras da record. La Svizra ha registrà, cumparegliond il dumber dals abitants cun quel dad auters stadis europeics, las pli bleras dumondas d'asil e per quest motiv è il sector d'asil daventà tar nus il tema dominant da la politica interna. L'iniziativa è stada ina reacziun sin quest svilup. Il cussegl federal ed il parlament han vis ch'igl era necessari d'agir en chaussa. Cun las revisiuns dal dretg d'asil e dal dretg dals esters han els creà las premissas per accelerar las proceduras d'asil, per pudair cumbatter efficazia-

main il diever abusiv e per pudair exequir consequentamain las expulsions. Ultra da quai esi vegnì introducì in scumond limità da lavurar per ils requirents d'asil. Uschia ha la procedura d'asil pers sia attractivitat per estras ed esters che tshertgan lavur. Il dumber da las dumondas per asil è sa reduci fermamain e medemamain er las proceduras d'asil anc pendentas. Las mesiras per accelerar questa proceduras han gi per consequenza che passa 80 pertschient dals cass vegnan liquidads entaifer sis mais. La Svizra dispona en la cumparegliaziun internaziunala d'ina lescha d'asil moderna. Quai che l'iniziativa vul, è pia gia cuntanschì.



L'iniziativa na po betg impedir l'immigraziun illegala

L'iniziativa è inefficazia: Tgi ch'è entrà illegalmain en Svizra na duai betg pli obtegnair asil. Quai è bain legalmain admissibel, porta però nagut, perquai ch'il scumond da la Convenziun da Geneva davart ils fugitivs da trametter enavos persunas perseguitadas politica-maina s'oppona ad ina expulsion. Quai vala er per persunas ch'èn immigradas illegalmain. Ultra da quai dat la convenziun davart ils fugitivs ad ellas er tscherts dretgs sco la libertad da domicil e d'exequir in'activitad da gudogn. Ellas avessan pia strusch dischavantatgs vers fugitivs ch'han obtegnì asil. L'iniziativa po per quest motiv betg impedir l'immigraziun illegala. Talas sa laschan impedir il megliaer tras cunvegns internaziunalas (cunvegna concernent l'emprim asil e cunvegna concernent la retrocessiun). Quellas permettian da revocar immigraziuns illegalas ed ellas duain impedir che la medema persuna fetschia pliras dumondas d'asil en l'Europa. Uschia daventan immigraziuns illegalas nunattractivas. Il cussegl federal ha gia concludì cun divers stadis contracts davart la retrocessiun d'immigrants illegals ed el quinta cun ina participaziun a la cunvegna concernent l'emprim asil da l'Union europeica.

La restricziun dals meds legals n'è betg efficazia

L'iniziativa vul restrenscher fermamain las pussaivladads da recurs cunter decisions d'asil negativas; en la procedura da recurs vul ella dentant laschar examinar detagliadamain, sche requirents d'asil fissan periclitads tras in'expulsiun. La cuntradicziun è evidenta: L'istanza da recurs na po betg examinar ina decisiun a moda detagliada, sch'ella dastga s'exprimer be concernent aspects parzials dal cas. Uschia avess la restricziun dals meds legals be in effect en puncts secundars da la procedura. L'effect vuli per in'acceleraziun da la procedura na vegniss uschia betg cuntanschi.

Augment exagerà da l'administraziun

Gia oz ston requirents d'asil cun in'activitad da gudogn deponer ina part da lur paja per cuvrir ils custs da provediment ed ils custs executivs. Diesch pertschients da lur paja vegnan assegnads sin in conto, dal qual po disponer mo l'uffizi federal per fugitivs. Sin quests contos da segirezza sa chattan gia 170 milliuns francs. La reducziun dals 10 pertschient spargna da far singulas calculaziuns custusas ed è fixada uschia, ch'igl è gist anc cunvegnet per ils requirents d'asil da surpigliar ina lavur. Cun l'administraziun sfurzada dal gudogn sco ils iniziants proponan, crudass quest stimol. La conseguenza fissan custs da

provediment creschents. Ultra da quai fiss quai collià cun grondas expensas per decider tar radund 42'000 persunas cun activad da gudogn davart la cumpra da vestgadira u davart il pajament da pitschens imports per ils basegns persunals. Per dumagnar quest'enorma lavur administrativa stuessan vegnir creadas tozzels da novas plazzas; quai chaschunass considerabels custs supplementars.

Ilis problems actuals sa preschantan autramain

Ilis problems èn vegnids transferids ils davos onns sin secturs che na vegnan betg pertutgads da l'iniziativa. Els consistan en il fatg che tscherts stadis d'origin da requirents d'asil ch'èn vegnids refusads engrevgian u impedeschan schizunt l'execuziun d'expulsiuns. Qua esi necessari da chattar in proceder coordinà sin plaun internaziunal. Il cussegl federal s'engascha da tutta forza per dismetter ils problems sin questa moda.

Restar flexibel

Il davos decenni ha mussà che la situaziun sin il sectur d'asil sa mida cuntinuada. Cussegl federal e parlament ston perquai disponer da la flexibilitad necessaria per pudair reagir speditivamain en cas da novs svilups. Cun la revisiun totala da la lescha d'asil ch'è gia en moviment, duain per exempel las disposiziuns davart l'acceptanza provisoriosa da fugitivs da guerra vegnir adattadas al basegn actual e las structures dal provediment simplifitgadas. Cun acceptar l'iniziativa vegniss la via enchaminada abandonada. Perquai ch'ella prevesa regulaziuns sin il plaun costituziunal, fissi fitg difficil da far adattaziuns en l'avegnir. Ella muntass er in impediment per la formulaziun d'ina politica da migraziun cumplexsiva che ha l'intent da reducir vinavant l'augment da la populaziun estra e da coordinar meglier ils secturs asil, esters e martgà da lavur.

Per tut quests motifs recumondan cussegl federal e parlament da refusar l'iniziativa.

Segund project:

Lescha da lavur

La dumonda da votaziun sa cloma:

Vulais Vus acceptar la midada dals 22 da mars 1996 da la lescha federala davart la lavur en l'industria, en il mastergn e commerzi (lescha da lavur)?

Il cussegl naziunal ha approvà la lescha cun 89 cunter 80 vuschs e 9 abstenziuns, il cussegl dals stadis cun 27 cunter 6 vuschs.

Il pli impurtant en furma concisa

La lescha da lavur sto vegnir revedida

La lescha da lavur en vigur datescha da l'onn 1964 e na po en bliers regards betg bastar als basegns midads dal mund da lavur dad oz. I sa tracta en questa lescha en emprima lingia da procurar per la protecziun da la sanadad da lavurants e lavurantas; aspects economics èn però er da resguardar. La revisiun da la lescha da lavur duai schlargiar la libertad da sa mover dals manaschis. Uschia duai vegnir rinforzada l'abilitad da concurrer sin il plaun internaziunal e las piazzas da lavur vegnir segiradas.

Prescripziuns pli flexiblas concernent il temp da lavur

Las midadas da la lescha vulan megliorar las cundiziuns generalas economicas cun prescripziuns pli flexiblas concernent il temp da lavur. La durada dal temp da lavur quotidian, na suttamessa ad ina permissiun, vegn prolungada; las prescripziuns davart la lavur da dumengias en negozis vegnan schluccadas; l'obligaziun da dumandar ina permissiun per temp da lavur supplementar vegn dismissa. Umens e dunnas vegnan da nov da princip tractads egualmain concernent la permissiun da lavurar da notg e da dumengias. Per egualisar eventualas pregiudicaziuns da la sanadad tras ils temps da lavur flexibilisads, vegnan las mesiras da protecziun meglieradas, surtut en connex cun la lavur da notg ed en cas da maternidad.

Pertge il referendum?

Il cussegl federal ha già proponì sco guli-vaziun da las prescripziuns pli flexiblas concernent il temp da lavur in supplement da temp da paus da 10 pertschient per la lavur da notg e da dumengias. Il parlament ha stritgà questas disposiziuns; ultra da quai ha el concludì ina liberalisaziun da la lavur da dumengias en negozis. Per quest motiv han l'Uniun sindacala svizra (USS), la Federaziun dals sindicats cristians (USC) e l'Uniun democratica federala (UDF) preni il referendum. Ellas renfatschan al parlament ch'el haja midà la proposta dal cussegl federal a moda unilateral en disfavur dals lavurants, ina proposta che saja stada acceptada dals partenaris socials sco proposta da cumpromiss.

Tenuta dal parlament

Cun sias decisiuns vul il parlament dar a l'economia il spazi d'acziun urgentmain necessari per pudair tegnair quint da las relaziuns midadas sin il champ naziunal ed internaziunal. La finamira da la flexibilisaziun da las prescripziuns dal temp da lavur vegnia periclitada, sche l'economia obtegnia a medem temp novas grevezas che rendan la lavur anc pli chara. La dumonda da la cumpensaziun da la lavur da notg e da dumengias na saja betg da reglar en la lescha, mabain dals partenaris socials en ils contracts collectivs da lavur.

Tge porta la midada da la lescha?

La nova lescha introducescha particularmain las suandantas novaziuns:

Temps da lavur pli flexibels

- Ils manaschis pon occupar lavurants e lavurantas en il temp tranter las 6 e las 23 uras (fin uss 20 uras) senza avair ina permissiun da las autoritads. Sco temp da lavur da notg vala uschia da nov il temp tranter las 23 e las 6 uras. Damai ch'il temp da lavur da di vegn prolungà, pon ils manaschis introducir senza permissiun surtut il manaschi a duas squadras. L'occupaziun da notg dovra dentant da princip sco fin uss ina permissiun – cun excepziun da regulaziuns spezialas per manaschis determinads.
- En negoziis dastga il persunal vegnir engaschè fin a sis dumengias per onn senza ina permisun da las autoritads, uschenavant che las prescripziuns chantunalas permettan da tegnair avert ils negoziis la dumengia.
- L'obligaziun d'avair ina permissiun per il temp da lavur supplementar vegn dismesa; la regulaziun vertenta dal temp supplementar resta dal reminent senza midadas (na pli che duas uras per di e – tenor la spezia dal manaschi – maximal 220 u 260 uras per onn).

Medem temp da lavur e da paus per umens e dunnas

- Uschenavant ch'in tractament different da las schlattainas na po betg vegnir fundà cun ina necessitad biologica (p. ex. maternitad), valan per umens e dunnas ils medems temps da lavur e da paus. Il scumond vertent e stringent da la lavur da notg per las dunnas en l'industria vegn uschia abrogà.

Megira protecziun per tgi che lavura da notg ed en cas da maternitad

- Personas occupadas regularmain da notg han il dretg d'ina tgira medicinala e d'ina cusgliaziun da sanadad. Tgi ch'è per motivs da sanadad betg pli abel da lavurar da notg, sto tenor pussaivladad vegnir engaschè per ina lavur sumeglianta da di.
- Tenor las circumstanzas ha il manaschi da prender ulteriuras mesiras, sco organisar il transport a la lavur u da la lavur, indrizzar pussaivladads da pussar e da s'alimentar durant la squadra da notg sco er sustegnair la tgira d'uffants.
- Dumnas en speranza na dastgan betg vegnir occupadas fin la saira tard u da notg a partir dad 8 emnas avant la pagliola (mintgamai tenor l'ordra dal medi er avant e suenter quest temp). Ellas han en quest cas il dretg d'obtegnair ina lavur da di equivalenta u, sche quai n'è betg pussaivel, 80 pertschient da lur paja. In dretg da la paja exista er, sche dunnas en speranza u dunnas che tezzan lur uffant na pon betg pli exequir lavurs stentusas u privlusas e n'obtegnan betg in'otra lavur.

Ulteriuras mesiras da protecziun

La revisiun porta insaquantas ulteriuras novaziuns per proteger las personas occupadas:

- il patron sto proteger generalmain l'integritad persunala dals lavurants e da las lavurantas (p. ex. cunter mulestas sexualas e moobing) e tranter auter er procurar ch'els na stoppian betg baiver bavrondas alcoholicas durant la lavur.
- Ils dretgs da cooperaziun dals lavurants dal manaschi vegnan extendids. Las personas occupadas han particularmain il dretg d'infurmaziun e da cogestiun en dumondas davart la protecziun da la sanadad e concernent l'organisaziun dals temps da lavur.
- Las prescripziuns davart la protecziun da la sanadad valan da nov er per las administraziuns chantunalas e communalas.

Argumentes dals comités da referendum

Ils comités da referendum refusan la lescha da lavur per ils motivs suandants:

«Na ad ina lescha da lavur extrema ed illoiala

La Svizra dovra ina lescha da lavur loiala – e na ina che porta dapli lavur da notg, dapli lavur da dumengias ed anc dapli uras supplementaras.

Il cussegl federal ha scrit en ses messadi tar la revisiun da la lescha da lavur: ‘La concorrenza economica na dastga betg vegnir exequida cun il med d’ina deregulaziun socialpolitica generala e cun in dumping social.’ Dentant cuntrari a l’opiniun dal cussegl federal e cunter vuschs raschunaivlas ord tuttas partidas impurtantas ha ina pitschna maioritad chatschà tras en il parlament in la lescha da lavur na loiala:

- *Da nov duajan dunnas er vegnir intimadas en l’industria da lur patron da surpigliar in la lavur da notg donnegianta per lur sanadad – e quai senza temp supplementar da recuvraziun. Quai vala er per dunnas cun obligaziuns da famiglia.*
- *Da nov duai vegnir lavurà la dumengia senza stuair avair in permissiun – quai sin giavisch dals possessurs da negoziis gronds. Uschia daventa la dumengia in lavurdi normal.*
- *Lavur fin las 23 uras e per part fin las 24 uras duai da nov valair sco lavur normala da di (oz: fin las 20 uras).*
- *Il temp normal da lavur po da nov vegnir prolungà senza permissiun per fin a 500 uras supplementaras per onn – e quai malgrà che tschientmillis tschertgan lavur.*

La protecziun da la sanadad dals lavurants vegn periclitada

‘La lescha da lavur è in la lescha da protecziun dals lavurants. Cunquai che la protecziun dals lavurants n’è betg mo in instrument da la politica economica e dal martgà da lavur, mabain persequitescha in finamira independenta da la politica sociala, na dastga questa protecziun betg vegnir messa en dumonda gist en temps economic difficults.’ Quai ha il cussegl federal declerà en ses messadi ed ha concludì ordlonder ch’i saja ‘indispensabel che las consequenzas secundaras e na giavischadas da la flexibilisaziun dal temp da lavur vegnian cumpensadas en la lescha da lavur.’ La maioritad dal parlament ha vuli savair nagut da quai ed ha simpelmain refusà ils temps da recuvraziun absolutamain necessaris per la sanadad da las personas che lavuran da notg.

Il president federal Delamuraz s’engascha adumbatten per in la lescha loiala

La gulfivaziun sociala contribuescha essenzialmain al bun num da la piazza economica svizra. Il president federal e minister da l’economia Jean-Pascal Delamuraz ha per quest motiv supplitgà instantamain ils cussegliers naziunals da surpigliar la proposta loiala dal cussegl federal: ‘Il cussegl federal dat gronda paisa al consens social en noss pajais. Per quest motiv envida el Vus da na suandar la proposta unilateral ed aventurusa dal cussegl dals stadis.’ Ma la dira ala dretga ha dà in chanaster al cussegl federal. Il president federal Jean-Pascal Delamuraz, trumpà da questa decisiun, ha ditg concernent la nova lescha da lavur: La schliaziun tschernida ‘bitta la gulfivaziun sociala en l’aua... e per saldo resulta da quai in la lescha che maina ad in pli grond engrevgiament unilateral dals lavurants.’

Refusa sin l’entira lingua

Numerusas personas ed organisaziuns – las federaziuns da lavurants, las Baselgias, las organisaziuns da las dunnas – sustegnan la critica dal president federal. Ellas cumbattan la revisiun da la lescha da lavur cun in referendum e supplitgeschan tuttas votantas e votants da dar a questa lescha illoiala in detg canaster cun in NA a l’urna.»

Ponderaziuns dal cussegl federal

La nova lescha procura a l'economia svizra cun las prescripziuns pli flexiblas dal temp da lavur dapli spazi d'acziun per furmar ils process da lavur ed uschia meglras schanzas en la concorrenza internaziunala. A medem temp esi impurtant da proteger sufficientamain las lavurantas ed ils lavurants pertutgads cunter pregiudicaziuns da la sanadad, surtut durant la lavur da notg. En quest regard ha il cussegl federal vuli ir in pass pli lunsch ch'il parlament.

Meglieraziun da las cundiziuns economicas generalas

L'economia svizra sa chatta en in temp da midadas da estructuras. Las aspectativas per in augment economic n'èn betg sa cumplenidas durant ils davos onns. Il dumber dals dischoccupads è fitg grond per nossas relaziuns svizas. Bleras plazzas da lavur èn vegnidas dismissas ils davos onns u transferidas en l'exteriur perquai che la piazza da lavur svizra ha pers ina part da sia attractivitat. En l'interess da nossa economia, ma er per stgaffir u mantegnair plazzas da lavur, sto vegnir meglierada l'abilitad da concurrer da la Svizra. La revisiun da la lescha da lavur è da considerar per in impurtant element da las mesiras da revitalisaziun messas en moviment.

Flexibilitad per l'economia

Las prescripziuns pli flexiblas dal temp da lavur duain surtut tegnair quint dals basegns midads da l'economia e slargiar il spazi d'acziun da quella:

- La nova cunfinaziun tranter lavur da di e da notg pussibilitescha da lavurar la sera senza avoir ina permissiun. Uschia obtegnan ils manaschis dapli flexibilitad e pli gronda disponibilitad concernent organisar il temp da lavur durant il di.

- In tractament inegal da las schlattainas pertutgant ils temps da lavur e da paus na po betg pli vegnir giustifitgà en las relaziuns da lavur actualas. Dunnas ed umens vegnan engrevgiads en la medema maniera tras lavur da notg e lavur da dumengias. Els duain en quest regard vegnir tractads egualmain en l'avegnir. Er noss pli impurtants pajais da concorrenza na conuschian betg en l'industria in scumond stringent da lavurar da notg per las dunnas, u ch'els han per mauns da dismetter quel. L'abrogaziun da quest scumond rinforza noss'abilitad da concurrer sin il plaun internaziunal.
- Il comité da referendum sveglia l'impressiun ch'i saja permess dapli temp supplementar en l'avegnir che oz. Quai na constat betg. La dimensiun dal temp supplementar admissibel na sa mida betg. Nov è sulettamain ch'ils manaschis na ston betg pli dumandar ina permissiun per il temp da lavur supplementar. Il medem vala er per la lavur en duas squadras. Ils manaschis vegnan distgargiads qua sin il champ administrativ.

Las novas disposiziuns permettian da lavurar la dumengia

La lescha permetta da nov da lavurar sis dumengias per onn en ils negozis. Quai

vul dir ch'ils possessurs dals negozis èn libers d'occupar lur personal la dumengia, là nua ch'il dretg chantunal permetta da tegnair avert ils negozis la dumengia. Quai n'è betg permess tenor il dretg federal en vigur fin uss. La maiortad dal parlament è da l'opiniun che la novaziun saja impurtanta, damai ch'ils negozis pon cun la vendita da la dumengia reagir meglier sin ils basegns midads dals consuments.

Proteziun da las personas occupadas

La lavur da notg e da dumengias resta da princip er scumandada per l'avegnir. Excepciuns dovran sco fin uss ina permissiun; in'exceptiun fan las branschas cun regulaziuns particularas (hotellaria, sector da sanadad e.u.v.). Las regulaziuns pli flexiblas dal temp da lavur chaschunan dentant surtut en cas da lavur da notg ina chargia supplementara per lavurantas e lavurants. Sco gulivaziun vegnan introducidas diversas mesiras da proteziun:

- Tras la tgira medicinala da las personas occupadas la notg duaja esser pussaivel da vesair ad uras problems da sanadad existents e facturs da ristgas ed uschia er da constatar la qualificaziun individuala per la lavur da notg.
- Mesiras concernent la segirezza dal viadi a la lavur, l'organisaziun dal transport, l'indriz da pussaivladads da pussar e da s'alimentar sco er la tgira d'uffants duain reducir ils effects negativs da la lavur da notg.
- Dunnas en speranza e mammas che tezzan lur uffants duain obtegnair ina proteziun supplementara.

- A basa dals dretgs da cooperaziun schlargiads pon las personas occupadas defender meglier lur interess sin il secur da la sanadad.

Il temp da paus supplementar: in crap da stgarpitsch

Il parlament ha acceptà las bleras midadas proponidas dal cussegl federal. Ina cumpensaziun legala da la lavur da notg e da dumengias en furma da temp da paus supplementar, sco il cussegl federal ha proponì, ha la maiortad dal parlament però refusà, perquai ch'ina tala saja ina grevezza memia gronda per l'economia. Ella n'ha betg vulì prescriver questa cumpensaziun en la lescha, mabain vulì surlaschar sco fin uss als partenaris socials da reglar questa dumonda sin via libra da contract.

Il motiv dal referendum esi stà ch'i n'è betg stà pussaivel da chattar in cumpromiss pertutgant questa dumonda impurtanta. En las deliberaziuns parlamentarias è il cussegl federal s'engaschà cun insistenza per ina regulaziun da la lavur da notg e da dumengias en la lescha ed el ha declerà ch'el na possia particularmain betg sustegnair ina renunzia a la cumpensaziun da la lavur da notg. Tenor sia persvasiun è l'equiliber dal project vegnì disturbà sensiblamain cun desister da tutta cumpensaziun legala. Il cussegl federal desista per quest motiv d'ina recumandaziun a votantas e votants – senza dentant cumbatter la lescha. El è però anc adina persuadì ch'ina revisiun da la lescha da lavur è absolutamain necessaria en l'interess da noss'economia.

Il parlament recumonda d'acceptar la midada da la lescha da lavur, entant ch'il cussegl federal na dat betg ina recumandaziun da votaziun per ils motifs allegads qua sura.

Text da la votaziun

Lescha federala

davart la lavur en l'industria, en il mastergn e commerzi

(Lescha da lavur)

Midada dals 22 da mars 1996

L'assemblea federala da la Confederaziun svizra,

avend gi' invista dal messadi dal cussegl federal dals 2 da favrer 1994¹⁾,

concluda:

I

La lescha da lavur vegn midada sco suonda:

Substituziun d'ina expressiun:

En il titel che preceda l'artitgel 6 sco er en ils artitgels 6 alineas 3 e 4, 38 alinea 1, 59 alinea 1 litera a e 60 alinea 1 vegn l'expressiun «igièna» substituida da «protecciun da la sanadad».

Art. 1 al. 1

¹ La lescha è, cun la resalva dals artitgels 2-4, applitgbla per tuts manaschis publics e privats.

Art. 3a Titel marginal, frasa introductiva e lit a

Prescripziuns davart la protecciun da la sanadad

Las prescripziuns da questa lescha davart la protecciun da la sanadad (art. 6, 35 e 36a) èn dentant applitgblas:

a. per l'administraziun da la confederaziun, dals chantuns e da las vischnancas;

Art. 6 al. 1 e 2^{bis}

¹ Il patrun è obligà da prender tuttas mesiras per proteger la sanadad dals lavurants, ch'èn tenor l'experientscha necessarias, tenor il stadi da la tecnica applitgblas e ch'èn adattadas a las relaziuns dal manaschi. El ha plinavant da prevair las mesiras necessarias per proteger l'integritad persunala dals lavurants.

^{2bis} Il patrun ha da procurar ch'il lavurant na stoppia betg consumar alcohol u auters meds enivrants durant l'execuziun da sia activitad professiunala. Il cussegl federal regla las excepziuns.

Art. 9 al. 1 lit. a ed al. 2

¹ Il temp da lavur maximal per emna munta a:

a. 45 uras per lavurants en manaschis industrials sco er per il personal da biro, per emploiads technics ed auters, inclus il personal da vendita en manaschis gronds dal commerzi en detagl;

² *Abrogà*

Art. 10

Lavur da di

¹ La lavur da di dal manaschi na dastga betg cumenzar avant las 6 uras e na durar pli ditg che fin las 23 uras.

² Entschatta e fin da la lavur da di dal manaschi pon vegnir fixadas autramain tranter las 5 e 24 uras, sche la represchentanza dals lavurants dal manaschi u, sch'ina tala n'exista betg, la maioritad dals lavurants per-

¹⁾ FUF 1994 II 157

tutgads van d'accord cun quai. La lavur da di dal manaschi dura er en quest cas maximal 17 uras.

³ La lavur da di dal singul lavurant sto restar tranter 14 uras inclus las pausas ed il temp da lavur supplementar.

Art. 12 al. 2-4

² Il temp da lavur supplementar na dastga betg surpassar duas uras per di per il singul lavurant, danor lavurdis libers da la lavur u en cas urgents, ed en l'onn chalendar na pli che:

- a. 260 uras per lavurants cun in temp da lavur maximal per emna da 45 uras;
- b. 220 uras per lavurants cun in temp da lavur maximal per emna da 50 uras.

^{3 e 4} *Abrogads*

Art. 14

Abrogà

Art. 15a

Temp da paus
quotidian

¹ Als lavurants esi da conceder in temp da paus quotidian d'almain indesch uras successivas.

² Il temp da paus po vegnir reduci ina giada per emna per lavurants creschids fin sin otg uras, uschenavant che la media dad indesch uras vegn observada entaifer duas emnas.

Art. 16

Scumond da
la lavur da notg

L'occupaziun da lavurants ordaifer il temp da lavur quotidian dal manaschi tenor l'artitgel 10 (lavur da notg) è scumandada. Las disposiziuns da l'artitgel 17 èn resalvadas.

Art. 17

Excepsiun da
la lavur da notg

¹ Excepsiuns dal scumond da la lavur da notg dovran ina permissiun.

² Lavur da notg permanenta regulara u periodica vegn permessa, uschenavant ch'ella è indispensabla per motivs technics u economics.

³ Lavur da notg temporara vegn permessa, uschenavant ch'i vegn cumprovà in basegn urgent.

⁴ Lavur da notg tranter las 5 e las 6 uras sco er tranter las 23 e las 24 uras vegn permessa, uschenavant ch'i vegn cumprovà in basegn urgent.

⁵ Lavur da notg permanenta regulara u periodica vegn permessa da l'uffizi federal, lavur da notg temporara da l'autorità chantunala.

⁶ Il patron na dastga betg occupar il lavurant da notg senza ses consentiment.

Art. 17a

Durada da
la lavur da notg

¹ En cas da lavur da notg na dastga il temp da lavur quotidian dal singul lavurant betg surpassar nov uras; el sto, inclus las pausas, star entaifer in spazi da temp da diesch uras.

² Sch'il lavurant vegn occupà sin il pli durant trais da set notg successivas, dastga il temp da lavur quotidian muntar a diesch uras sut las premissas fixadas en l'ordinaziun; il temp da lavur sto dentant, inclus las pausas, star entaifer in spazi da temp da dusesch uras.

Supplement da paja	<p><i>Art. 17b</i></p> <p>Al lavurant che presta lavur da notg be temporarmain ha il patrun da conceder in supplement da paja d'almain 25 pertschient.</p>
Visita medicinale e cussegliaziun	<p><i>Art. 17c</i></p> <p>¹ Il lavurant che presta lavur da notg durant in temp pli lung ha il dretg che ses stadi da sanadad vegnia examinà sco er il dretg da sa laschar cussegliar co ils problems da sanadad colliads cun la lavur pon vegnir reducids u evitads.</p> <p>² Ils detagls vegnan reglads en l'ordinaziun. La visita medicinale po vegnir declarada per obligatoria per tschertas gruppas da lavurants.</p> <p>³ Ils custs da la visita medicinale e da la cussegliaziun porta il patrun, uschenavant che la cassa da malsauns u in auter assicurader na surpiglia betg quels custs.</p>
Inabilitad per la lavur da notg	<p><i>Art. 17d</i></p> <p>Tenor pussaivladad ha il patrun da dar al lavurant, ch'è vegnì declarà per motivs da sanadad inabel per la lavur da notg, ina lavur sumeglianta da di, per la quala el è adattà.</p>
Ulteriuras mesiras en cas da lavur da notg	<p><i>Art. 17e</i></p> <p>¹ Uschenavant che las circumstanzas pretendan quai, è il patrun ch' occupa lavurants regularmain da notg, obligà da prevoir ulteriuras mesiras adattadas per proteger ils lavurants, particularmain concernent la segirezza dal viadi a la lavur, l'organisaziun dal transport, las pussaivladads da pussar e da s'alimentar sco er la tgira d'uffants.</p> <p>² Las autoritads cumpetentas per la permissiun pon colliar cundiziuns correspondentas cun la permissiun dal temp da lavur.</p>
Scumond da lavurar la dumengia	<p><i>Art. 18</i></p> <p>¹ Igl è scumandà d'occupar lavurants da la sonda allas 23 uras fin la dumengia a las 23 uras. L'artitgel 19 è resalvà.</p> <p>² Il spazi da temp da 24 uras fixà en l'alea 1 po vegnir anticipà u spustà per maximal in'ura, sche la represchentanza dals lavurants dal manaschi u, nua ch'ina tala n'exista betg, la maiorità dals lavurants pertugads van d'accord cun quai.</p>
Excepsiuns dal scumond da lavurar la dumengia	<p><i>Art. 19</i></p> <p>¹ Excepsiuns dal scumond da lavurar la dumengia dovran inà permissiun.</p> <p>² Lavur da la dumengia permanenta regulara u periodica vegn permissa, uschenavant ch'ella è indispensabla per motivs tecnicos u economics.</p> <p>³ Lavur da dumengia temporara vegn permissa, uschenavant ch'i vegn cumprovà in basegn urgent. Per questa lavur esi da conceder in supplement da paja da 50 pertschient.</p> <p>⁴ Negozis dastgan occupar lavurants senza ina permissiun da las autoritads sin il pli durant sis dumengias e firads, uschenavant che las prescripsiuns davart la serrada dals negoziis permettàn da tegnair avert quels.</p> <p>⁵ Lavur da dumengia permanenta regulara u periodica vegn permissa da l'uffizi federal, la lavur da dumengia temporara da las autoritads chantunalas.</p> <p>⁶ Il patrun na dastga betg occupar il lavurant la dumengia senza ses consentiment.</p>

- Art. 20**
- Dumengia libra e paus cumpensatori ¹ Entaifer duas emnas sto almain in'entira dumengia vegnir dada libra sco di da paus emnil directamain avant u sunter il temp da paus quotidian. L'artitgel 24 è resalvà.
- ² Lavur da dumengia d'ina durada da fin tschintg uras è da gulivar cun temp liber. Sch'ella dura pli ditg che tschintg uras esi da conceder durant l'emna precedenta u suandanta directamain sunter il temp da paus quotidian in di da paus cumpensatori d'almain 24 uras consecutivas e quai durant in di da lavur.
- ³ Il patrun dastga occupar il lavurant temporarmain durant il temp da paus, sche quei è necessari per evitar che rauba giaja en mal u per impedir u dismetter disturbis da manaschi; il paus cumpensatori è dentant da conceder il pli tard l'emna proxima.

- Art. 20a**
- Firads e festas religiosas ¹ Il di da la festa naziunala è mess a pèr a las dumengias. Ils chantuns pon metter a pèr a la dumengia maximal otg ulteriurs firads per onn e reparter quels a moda differenta en las regiuns dal chantun.
- ² Il lavurant ha il dretg d'interrumper la lavur durant auters firads religiosus na renconuschids dal chantun. El ha dentant da communigar quai al patrun il pli tard trais dis avant. L'artitgel 11 è applitgabel.
- ³ Il patrun sto tenor pussaivladad dar al lavurant sin ses giavisch il temp necessari per frequentar festas religiosas.

- Art. 21 al. 3**
- ³ L'artitgel 20 alinea 3 è applitgabel conform a ses senn.
- Art. 22**
- Scumond da cumpensar il temp da paus cun autras prestaziuns ¹ Uschenavant che la lescha prescriva temps da paus, na dastgan quels betg vegnir cumpensads cun prestaziuns en daner u cun autras prestaziuns, danor per cas che la relaziun da lavur vegn conclusida.

Titel precedent a l'art. 23

3. Manaschi a lavur cuntinuada

- Art. 23**
- Abrogà
- Art. 24**
- Manaschi a lavur cuntinuada ¹ In manaschi a lavur cuntinuada dovra ina permissiun.
- ² In manaschi a lavur cuntinuada regulara u periodica obtegna ina permissiun, uschenavant ch'el è indispensabel per motivs tecnicos u economic.
- ³ In manaschi a lavur cuntinuada temporara obtegna ina permissiun, uschenavant ch'i vegn cumprovà in basegn urgent.
- ⁴ In manaschi a lavur cuntinuada regulara u periodica obtegna la permissiun da l'uffizi federal, in manaschi a lavur cuntinuada temporara da l'autorità chantunala.
- ⁵ Cun in'ordinaziun vegni determinà sut tge cundiziuns ch'in manaschi a lavur cuntinuada po prolungar il temp da lavur maximal per di e per emna e co el po reparter autramain il temp da paus. Il temp da lavur maximal per emna dastga per regla betg surpassar en la media da 16 emnas.

⁶ Dal rest èn applitgablhas per il manaschi a lavur continuada las prescripziuns davart la lavur da notg e da la dumengia.

Titel precedent a l'art. 25

4. Ulteriuras prescripziuns

Art. 25

Midada da
squadra

¹ Il temp da lavur è da parter en uschia ch'ìl singul lavurant n'ha betg da prestar la medema squadra durant pli che sis emnas consecutivas.

² En cas da lavur da di en duas squadras sto il lavurant esser participà regularmain a domaduas squadras ed en cas da lavur da notg er regularmain a la lavur da di e da notg.

³ En enclegientscha cun ils lavurants pertutgads ed observond las cundiziuns e grevezzas che vegnan fixadas da l'ordinaziun po la durada da sis emnas vegnir prolungada u ch'ins po desister entiramain da la midada da squadra.

Titel precedent a l'art. 26

Abrogà

Art. 26 al. 1

¹ Per proteger ils lavurants ed entaifer ils limits dal temp da lavur maximal per emna pon ulteriuras disposiziuns vegnir fixadas en furma d'ordinaziun concernent il temp da lavur supplementar, la lavur da notg e da dumengias sco er concernent la lavur en squadras ed il manaschi a lavur continuada.

Art. 27 al. 1 ed 1^{bis}

¹ Tschertas gruppas da manaschis u da lavurants pon tras ordinaziun vegnir exceptadas entiramain u parzialmain da las prescripziuns dals artitgels 9-17b, 18-20, 21, 24, 25, 31 e 36 e vegnir suttamessas a disposiziuns particularas correspondentas, uschenavant che quai è necessari cun resguard da lur relaziuns spezialas.

^{1bis} Excepids da l'obligaziun d'avair ina permissiun per la lavur da notg e da dumengias vegnan spezialmain manaschis pitschens da mastergn, per ils quals ina tala activitad è necessaria.

Titel precedent a l'art. 29

IV. Prescripziuns da protecziun spezialas

1. Lavurants giuvenils

Art. 30 al. 2

² Cun in'ordinaziun vegni fixà per tge gruppas da manaschis u da lavurants sco er sut tge cundiziuns:

- giuvenils en la vegliadetgna da pli che 13 onns pon vegnir engaschads per exequir cumissiuns e lavurs levas;
- giuvenils en la vegliadetgna da main che 15 onns pon vegnir occupads en cas da preschentaziuns culturalas, artisticas e sportivas sco er en la propaganda.

Art. 31 al. 1 segunda frasa ed al. 2-4

¹ ...In eventual temp da lavur supplementar è da quinter tiers al temp da lavur ed er il temp d'instrucziun obligatoria, uschenavant ch'el croda en il temp da lavur.

² Il temp da lavur dals giuvenils sto, inclus las pausas, star entaifer in spazi da temp da 12 uras. Giuvenils fin a 16 onns cumplenids dastgan vegnir occupads sin il pli fin las 20 uras e giuvenils da pli che 16 onns sin il pli fin a las 22 uras. Resalvadas èn las disposiziuns divergentas davart l'occupaziun da giuvenils en il senn da l'artigel 30 alinea 2.

³ Giuvenils fin il 16avel onn cumplenì na dastgan betg vegnir engaschads per temps da lavur supplementars.

⁴ Il patrun na dastga betg occupar giuvenils durant la notg e las dumen-gias. Excepziuns pon vegnir previsas tras ordinaziun, spezialmain en l'interess da la scolaziun professiunala sco er per l'occupaziun da giuvenils en il senn da l'artigel 30 alinea 2.

Titel precedent a l'art. 33

Abrogà

Art. 33 e 34

Abrogads

Titel precedent a l'art. 35

2. Dunnas en speranza e mammas che tezzan lur uffants

Art. 35

Protecziun da la sanadad en cas da maternitad

¹ Il patrun ha d'occpar dunnas en speranza e mammas che tezzan lur uffants e da furmar lur cundiziuns da lavur uschia, che lur sanadad e la sanadad da l'uffant na vegnan betg pregiuditgadas.

² Cun in'ordinaziun po l'occupaziun da dunnas en speranza e da mammas che tezzan lur uffants vegnir scumandada per motivs da sanadad en lavurs grevas e privlusas u vegnir fatga dependenta da cundiziuns particularas.

³ Dunnas en speranza e mammas che tezzan lur uffants che na pon betg exequir tschertas lavurs a basa da las prescripziuns da l'aleina 2, han il dretg dad 80 pertschient da la paja e d'ina bunificaziun commensurada da la paja en natiralias che croda, uschenavant ch'il patrun na po betg dar ad ellas ina lavur cumpensatoria equivalenta.

Art. 35a

Occupaziun en cas da maternitad

¹ Dunnas en speranza e che tezzan lur uffants dastgan vegnir occupadas be cun lur consentiment.

² Dunnas en speranza dastgan star davent da la lavur u abandonar quella cun in simpel avis. A mammas che tezzan lur uffants esi da dar il temp necessari per quest intent.

³ Pigliolancas na dastgan betg vegnir occupadas durant otg emnas suenter la pagliola.

⁴ Dunnas en speranza na dastgan betg vegnir occupadas tranter las 20 e las 6 uras a partir da la 8avla emna avant la naschientscha.

Lavur cumpensatoria e pajament dal salari durant la maternitad

Art. 35b

¹ A dunnas en speranza che vegnan occupadas tranter las 20 e las 6 uras ha il patron d'offrir a partir da la 8avla emna avant la naschienscha tenor pussaivladad ina lavur equivalenta tranter las 6 e las 20 uras. Quest'obligaziun vala er per l'ulteriur temp da la gravidanza sco er per il temp tranter la 8avla e 16avla emna suenter la pagliola, sche la lavuranta cumprova cun in attest dal medi che quai saja necessari per sia sanadad u per la sanadad da l'uffant.

² Dumnas che vegnan occupadas tranter las 20 e las 6 uras han il dretg da 80 pertschient da la paja, senza eventuels supplements per lavur da notg, inclusiv ina bunificaziun commensurada per la paja en natiralias che croda davent, per las periodas fixadas en l'alinea 1, uschenavant ch'i n'è betg pussaivel d'offrir ad ellas in'otra lavur equivalenta.

Titel precedent a l'art. 36

3. Lavurant cun obligaziuns da famiglia

Art. 36

¹ Tar la fixaziun dal temp da lavur e dal temp da paus esi da prender particularmain resguard dals lavurants cun obligaziuns da famiglia. Sco talas valan l'educaziun dals uffants fin 15 onns sco er il quità da confamigliars u da persunas che stattan datiers e basegan ina tgira.

² Quests lavurants dastgan vegnir engaschads per temps da lavur supplementars be cun lur consentiment. Sin lur dumonda esi d'als conceder ina pausa da mezdi d'almain in'ura e mesa.

Titel precedent a l'art. 36a

4. Autras gruppas da lavurants

Art. 36a

Per motivs da sanadad po l'ordinaziun scumandar u suttametter a cundiziuns particularas l'occupaziun d'autras gruppas da lavurants en lavurs grevas e privlusas.

Art. 47

Dar conuscent l'urari da lavur e las permissiuns per la durada da la lavur

¹ Il patron ha da dar conuscent als lavurants l'urari da lavur e las permissiuns concernent sia durada cun ina affischa u en in'otra maniera adattada.

² L'ordinaziun fixescha tge uraris da lavur ch'èn da communitgar a l'autorità chantunala.

Art. 48

Detgs da cooperaziun

¹ Ils lavurants u lur represchentants en il manaschi han il dretg da co-gestiun en las suandantas fatschentas:

- a. en tuttas dumondas da la protecziun da la sanadad;
- b. tar l'organisaziun dal temp da lavur e tar la furmaziun dals uraris da lavur;

c. pertutgant las mesiras previsas per la lavur da notg en il senn da l'artitgel 17e.

² Il dretg da cogestiun cumpiglia il dretg da vegnir tadlà e cusseglia avant ch'il patrun prenda ina decisiun, sco er il dretg d'enconuscher il motiv da la decisiun, sche quella na tegna betg u be parzialmain quint da las objecziuns dals lavurants u da lur represchentants en il manaschi.

Art. 64

Lescha davart
la cooperaziun

La lescha federala dals 17 da december 1993 davart l'infurmaziun e la cogestiun dals lavurants en ils manaschis (lescha davart la cooperaziun) vegn midada sco suonda:

Art. 10 lit. a

La represchentanza dals lavurants ha dretgs particulars da cooperaziun en las fatschentas suandantas e tenor la legislaziun correspundenta:

a. En dumondas da la segirezza da la lavur en il senn da l'artitgel 82 da la lescha federala davart l'assicuranza cunter accidents sco er en dumondas da la protecziun dals lavurants en il senn da l'artitgel 48 da la lescha da lavur;

Art. 71 lit. b

Resalvadas èn particularmain:

b. las prescripziuns federalas, chantunalas e communalas davart la relaziun da servetsch da dretg public; da las prescripziuns davart la protecziun da la sanadad dastga dentant vegnir guntgì be en favur dals lavurants;

II

¹ Questa lescha è suttamessa al referendum facultativ.

² Il cussegl federal fixescha la data da l'entrada en vigur.

PP
SPED. POSTALA

Spediziuns enavos a
la controlla d'abitants
da la vischnanca

Recumandaziun a votantas e votants per la votaziun dal 1. da december 1996

Cussegl federal e parlament recumondan:

- **NA** a l'iniziativa dal pievel «cunter l'immigraziun illegala»

Il parlament recumonda:

- **GEA** a la midada dals 22 da mars 1996 da la lescha federala davart la lavur en l'industria, en il mastern e commerzi (lescha da lavur)